

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

રામજી રાય અને અન્ય

વિરુદ્ધ

એલ. આર. એસ. અને અન્ય દ્વારા જગદિશ મલ્હાહ (મૃત)

૪ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૬

[ડૉ. અરિજીત પાસાયત અને એસ.એચ.કાપડીયા, જેજે.]

સુર્રસ:

કાયમી હુકમ માટેનો દાવો-પ્રતિવાદીઓને દાવાની સંપત્તિના કબજામાં દખલ કરવાથી અટકાવવું-કોર્ટ-હેલ્ડની ફરજ:અદાલતે માત્ર એ નક્કી કરવાનું છે કે વાદી કબજામાં છે કે નહીં અને દાવાની મિલકત-ચોક્કસ રાહત અધિનિયમ, ૧૯૬૩-કલમ ૩૮ના હકની માલિકી નથી.

અપીલકર્તાઓએ વિવાદિત જમીન લાંબા સમયથી તેમના કબજામાં હતી અને તેમના દ્વારા અલગ-અલગ ઘરગથ્થુ હેતુઓ માટે ઉપયોગમાં લેવાતી હતી તેવા આધાર પર વિવાદમાં જમીનના કબજામાં દખલ કરવા તેમજ ચાર દીવાલના નિર્માણમાં દખલ કરવા સામે પ્રતિવાદીઓને અટકાવતા કાયમી હુકમ માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો.ટ્રાયલ કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો હતો.અપીલ અદાલતે હુકમનામું રદ કર્યું હતું કે અપીલકર્તાઓ એ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા કે વિવાદિત જમીન તેમની માલિકીની હતી અને સીમા દિવાલ તેમના દ્વારા બનાવવામાં આવી હતી.હાઈકોર્ટે પણ આ જ વાતને સમર્થન આપ્યું હતું.

આ અદાલતમાં અપીલમાં, અપીલકર્તાઓએ દલીલ કરી હતી કે દાવો માત્ર કાયમી મનાઈ હુકમ માટે હતો અને માલિકીની ઘોષણા માટે નહીં અને તેથી, નીચલી અપીલ અદાલતે એવું માનીને ભૂલ કરી હતી કે અપીલકર્તાઓ વિવાદિત જમીન પર તેમનો હક સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા.

અરજીઓ ફગાવી દેતા કોર્ટે

યોજાયો હતો:૧. નીચલી અપીલ અદાલતે અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા દાવાને માત્ર એ આધાર પર ફગાવી દેવો જોઈતો હતો કે અપીલકર્તાઓ

વિવાદિત જમીનનો કબજો ધરાવતા હોવાનું સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા.વિશિષ્ટ રાહત અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૩૮ હેઠળ, કબજામાં ખલેલ પહોંચાડતી મનાઈ હુકમ વાદીની તરફેણમાં આપવામાં આવશે નહીં, જે કબજામાં હોવાનું જણાતું નથી.માલિકી હકના રક્ષણના આધારે કાયમી હુકમના કિસ્સામાં જેમાં વાદી આરોપ મૂકે છે કે તે કબજામાં છે, અને તેના કબજાને પ્રતિવાદી દ્વારા ધમકી આપવામાં આવી રહી છે, વાદી તેના અધિકારોની ઘોષણા માટે પ્રાર્થના ઉમેર્યા વિના માત્ર હુકમ માટે દાવો કરવાનો હકદાર છે.[૩૨-બી-સી]

મુદ્દાના ભારતીય કરાર અને ચોક્કસ રાહત કાયદાઓ, ૧૨મી આવૃત્તિ, પાનું ૨૮૧૫ પર આધાર રાખ્યો હતો.

૨. હાલનો દાવો માત્ર કાયમી મનાઈ હુકમ માટે છે અને તેથી, નીચલી અપીલ અદાલતે, આ કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર, માત્ર એ આધાર પર પોતાની બરતરફી સુધી મર્યાદિત રહેવું જોઈએ કે અપીલકર્તાઓ તે બતાવવામાં નિષ્ફળ ગયા છે કે તેઓ કબજામાં હતા.આ કરવામાં આવ્યું છે પરંતુ અપીલકર્તાઓ માલિકો નથી તેવી ઘોષણા જરૂરી નહોતી.(૩૨-ઈ)

એ.એલ.વી.આર સીટી. વીરપ્પા ચેટ્ટિયાર વિરુદ્ધ અરુણાચલમ ચેટ્ટી અને અન્ય, AIR (૧૯૩૬) મદ્રાસ ૨૦૦, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:૨૦૦૬ની સિવિલ અપીલ નંબર ૫૩૫૩.

અલ્લાબાદ ખાતેની હાઈકોર્ટ ઓફ જ્યુડિકેચરના એસ. એ. નં. ૨૮૩૯/૧૯૮૧ ના ચુકાદા અને અંતિમ આદેશમાંથી

અપીલકર્તાઓ માટે ડૉ. આર. જી. પાડિયા, સુશીલ મિશ્રા, તુષાર બક્ષી અને નરેશ બક્ષી

પ્રતિવાદીઓ માટે પી. કે. જૈન.

કોર્ટનો ચુકાદો આપ્યો હતો

કાપડિયા, જે. લીવ મંજૂર.

વાદી (અહીં અપીલકર્તા નંબર ૧) એ પ્રતિવાદીઓ-પ્રતિવાદીઓ સામે એડિશનલ મુન્સિફ મેજિસ્ટ્રેટ-VII, બલિયાની અદાલતમાં કાયમી મનાઈ હુકમ માટે સિવિલ સ્યુટ .૨૦૨/૭૭ ની સ્થાપના કરી હતી.ઉપરોક્ત દાવામાં અપીલકર્તાએ પ્રતિવાદીઓને વિવાદમાં જમીનના કબજામાં દખલ કરવા અથવા સીમા દિવાલ ઉભા કરવા પર પ્રતિબંધ મૂકવા માટે કાયમી મનાઈ હુકમની માંગ કરી હતી.મુકદ્દમામાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે અપીલકર્તાઓ તેમના પૂર્વજોના સમયથી એક મકાનની માલિકી ધરાવતા હતા; કે તેમનું સેહાન ઉક્ત મકાનની દક્ષિણ તરફ હતું; કે યુ. પી. ના કાયદા પહેલા પછા તે સેહાન તેમના કબજામાં હતું. જમીનદારી નાબૂદી અને જમીન સુધારણા અધિનિયમ, ૧૯૫૦; અને તેમના પશુઓ, પાલાણીઓ અને કુંડ વગેરે. જે જમીનનો ઉપયોગ અપીલકર્તાઓ દ્વારા વિવિધ ઘરગથ્થુ હેતુઓ માટે કરવામાં આવ્યો હતો.અપીલકર્તાઓએ વધુમાં આક્ષેપ કર્યો હતો કે વિવાદિત જમીન અમર્યાદિત હતી અને તેઓએ તેમના ઘર અને સેહાન વચ્ચે એક નાનો રસ્તો છોડ્યા બાદ ચાર દીવાલનું નિર્માણ શરૂ કર્યું હતું.અપીલકર્તાઓએ વધુમાં જણાવ્યું હતું કે તેઓ સીમા દિવાલ પૂર્ણ કરી શક્યા ન હતા કારણ કે તેમને બોમ્બે જપ્ત પડ્યું હતું જ્યાં તેઓ નોકરી કરતા હતા; કે જ્યારે તેઓ બોમ્બેથી ગામમાં પાછા આવ્યા ત્યારે તેઓએ પુનર્નિર્માણનું કામ શરૂ કર્યું હતું જે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા અવરોધિત કરવામાં આવ્યું હતું અને તેથી, તેઓ પ્રતિવાદીઓને વિવાદમાં જમીનના

કબજામાં દખલ કરવા તેમજ સીમા દિવાલના નિર્માણમાં દખલ કરવા માટે કાયમી મનાઈ હુકમ માટે દાવો દાખલ કરવા માટે મજબૂર થયા હતા.

પ્રતિવાદીઓએ ઉપરોક્ત આરોપોને નકારી કાઢ્યા હતા.તેમણે દલીલ કરી હતી કે વિવાદિત જમીન તેમની હતી; વિવાદિત જમીનનો ઉપયોગ તેમના દ્વારા વિવિધ ઘરગથ્થુ હેતુઓ માટે કરવામાં આવ્યો હતો; કે તેઓ ઘણા વર્ષોથી વિવાદમાં રહેલી જમીનના કબજામાં હતા; કે અપીલકર્તાઓના ઘર અને વિવાદિત જમીન વચ્ચે એક માર્ગ હતો; કે પ્રતિવાદીઓએ એક દિવાલનું નિર્માણ કર્યું હતું જે વર્તમાન દાવામાં અપીલકર્તાઓ દ્વારા મેળવેલા કામચલાઉ મનાઈ હુકમને કારણે પૂર્ણ થઈ શક્યું ન હતું.પ્રતિવાદીઓએ વધુમાં દલીલ કરી હતી કે અપીલકર્તાઓ તેમની ખેતીની જમીન ખેડતા ન હતા; અપીલકર્તાઓએ તેમની ખેતીની જમીન અન્ય લોકોને આપી દીધી હતી અને તેથી, અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાવો કરાયેલ વિવાદિત જમીન પર કોઈ પશુ અથવા કૃષિ ઉપકરણો રાખવાની જરૂર નહોતી.

મુદ્દાઓ તૈયાર કર્યા પછી ટ્રાયલ કોર્ટે દાવાનો ચુકાદો આપ્યો.ટ્રાયલ કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો હતો કે અપીલકર્તાઓ માલિકો છે અને તેઓ વિવાદિત જમીનના કબજામાં છે.

ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા હુકમનામાથી નારાજ થયેલા પ્રતિવાદીઓએ ૧૯૭૯ની સિવિલ અપીલ No.૮૪ દ્વારા અપીલમાં આ બાબતને અધિક જિલ્લા ન્યાયાધીશ, બલિયાની અદાલતમાં રજૂ કરી હતી.

૨૧.૯.૧૯૮૧ ના ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા, એ. ડી. જે. એ નિષ્કર્ષ પર આવ્યા કે વાદી-અપીલકર્તાઓ એ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા કે વિવાદિત જમીન તેમની સેહાન જમીન હતી; તે અપીલકર્તા નં.૧ તેમના નિવેદનમાં સ્વીકાર્યું હતું કે રઘુનાથ રાય તેમના પિતાનો સાચો ભાઈ હતો; અપીલકર્તાઓ અને રઘુનાથ રાય વચ્ચે પરિવારમાં છૂટાછેડા થયા હતા; અલગ થયા પહેલા, અપીલકર્તાઓ અને રઘુનાથ રાય સંયુક્ત હતા; તે સમયે તેમની પાસે એક સામાન્ય સેહાન જમીન હતી અને અપીલકર્તાઓ સેહાન, જ્યારે પરિવાર સંયુક્ત હતો, તે સમયે તેમના ઘરની પૂર્વ તરફ હતા.નીચલી અપીલ અદાલતે વધુમાં શોધી કાઢ્યું હતું કે અપીલકર્તાઓ અને પ્રતિવાદીઓ બંને વિવાદિત જમીનને તેમના મકાનને સંલગ્ન વિસ્તાર તરીકે દાવો કરી રહ્યા હતા.જો કે, નીચલી અપીલ અદાલત એવા નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે સીમા દિવાલ પ્રતિવાદીઓ દ્વારા બનાવવામાં આવી હતી, અપીલકર્તાઓ દ્વારા નહીં.નીચલી અપીલ અદાલતે વધુમાં શોધી કાઢ્યું હતું કે અપીલકર્તાઓને પ્રશ્નમાં જમીન પર સીધો પ્રવેશ ન હતો; અપીલકર્તાઓના ઘર અને વિવાદિત જમીન વચ્ચે એક ગલી હતી; અપીલકર્તાઓ તેમના પૂર્વજોના સમયથી વિવાદિત જમીનનો તેમના સેહાન

તરીકે ઉપયોગ કરતા ન હતા; અપીલકર્તાઓએ સ્વીકાર્યું હતું કે ભાગલા પહેલા અપીલકર્તાઓના હાલના ઘરનો ઉપયોગ પશુ રાખવા માટે થતો હતો અને ભાગલા પહેલા અપીલકર્તાઓનો સેહાન પૂર્વ તરફ હતો અને અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાવો કરવામાં આવ્યો હતો તેમ ગૃહની દક્ષિણ તરફ નહીં. નીચલી અપીલ અદાલતે વધુમાં શોધી કાઢ્યું હતું કે પ્રતિવાદીઓ વિવાદમાં જમીનનો ઉપયોગ કરી રહ્યા હતા; તેઓ વિવાદિત જમીન પર તેમના પશુઓ રાખી રહ્યા હતા; તેઓ વિવાદિત જમીન પર ઘાસચારા અને અન્ય કૃષિ ઉપકરણો રાખી રહ્યા હતા અને આ સંજોગોમાં નીચલી અપીલ અદાલત એવા નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા દાવાની જમીનનો ઉપયોગ તેમના ઘરગથ્થુ હેતુઓ માટે કરવામાં આવી રહ્યો હતો અને તેઓ ઉપરોક્ત જમીનના કબજામાં હતા. આ સંજોગોમાં, નીચલી અપીલ અદાલત દ્વારા દાવો ફગાવી દેવામાં આવ્યો હતો.

નીચલી અપીલ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાથી નારાજ, અપીલકર્તાઓએ આ બાબતને ઉચ્ચ અદાલતમાં બીજી અપીલમાં રજૂ કરી હતી. વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા, ૧૯૮૧ની બીજી અપીલ No.૨૮૩૯ ને ૨.૪.૨૦૦૪ પર ફગાવી દેવામાં આવી હતી. તેથી આ નાગરિક અપીલ.



ઉપર જણાવ્યા મુજબ, નીચલી અપીલ અદાલતે ૨૧.૯.૧૯૮૧ ના ચુકાદા દ્વારા અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા દાવાને ફગાવી દીધો હતો.દાવાને રદ કરતી વખતે નીચલી અપીલ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:

"ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, રેકૉર્ડ પરની સમગ્ર સામગ્રીને ધ્યાનમાં લેતા, હું જોઉં છું કે વાદી એ સ્થાપિત કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગયો છે કે વિવાદિત જમીન ક્યારેય તેની સહાન જમીન તરીકે તેના કબજામાં હતી.તે એ સ્થાપિત કરવામાં પણ નિષ્ફળ રહ્યા છે કે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો ત્યાં સુધીનું બાંધકામ તેમના દ્વારા કરવામાં આવ્યું હતું.આમ હોવાથી, વાદી વિવાદિત જમીનનો માલિક સાબિત થતો નથી.તેથી, તે દાવો કરે છે તેમ કોઈ રાહત મેળવવાનો હકદાર નથી.પરિણામે, અપીલ સફળ થાય છે અને તેને ખર્ચ સાથે મંજૂરી આપવી આવશ્યક છે.(અમારા દ્વારા રેખાંકિત)

અપીલકર્તાઓ વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ ડૉ. આર. જી. પાડિયાએ રજૂઆત કરી હતી કે નીચલી અપીલ અદાલત અને ઉચ્ચ અદાલતે એવું માનીને ભૂલ કરી હતી કે અપીલકર્તાઓ તેમની સહાન જમીન તરીકે દાવાની જમીનનો કબજો ધરાવતા નથી.વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સીમા દિવાલનું બાંધકામ અપીલકર્તાઓ દ્વારા કરવામાં આવી રહ્યું હતું, પ્રતિવાદીઓ દ્વારા

નહીં.વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે કોઈ પણ સંજોગોમાં નીચલી અપીલ અદાલતે એમ કહીને ભૂલ કરી હતી કે અપીલકર્તાઓ તે સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે કે તેઓ વિવાદિત જમીનના માલિકો છે.એવી વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે હાલનો દાવો માત્ર કાયમી મનાઈ હુકમ માટે છે.એવી વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે અપીલકર્તાઓએ ક્યારેય માલિકીની જાહેરાતની માંગ કરી ન હતી અને તેથી, નીચલી અપીલ અદાલતે એવું માનીને ભૂલ કરી હતી કે અપીલકર્તાઓ વિવાદિત જમીન પર પોતાનો હક સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા.

તથ્યોની શોધ પર, અમે દખલ કરવા માંગતા નથી.સંમત તારણોને ઉલટાવવાનું કોઈ કારણ નથી.જો કે, તે જણાવવા માટે પૂરતું છે કે નીચલી અપીલ અદાલતે અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા દાવાને માત્ર એ આધાર પર ફગાવી દેવો જોઈતો હતો કે અપીલકર્તાઓ તે સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા કે તેઓ વિવાદિત જમીનોનો કબજો ધરાવતા હતા.વિશિષ્ટ રાહત અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૩૮ હેઠળ કબજામાં ખતેલ પહોંચાડતી મનાઈ હુકમ વાદીની તરફેણમાં આપવામાં આવશે નહીં જે કબજામાં હોવાનું જણાતું નથી.માલિકી હકના રક્ષણના આધારે કાયમી હુકમના કિસ્સામાં જેમાં વાદી આરોપ મૂકે છે કે તે કબજામાં છે, અને તેના કબજાને પ્રતિવાદી દ્વારા ધમકી આપવામાં આવી રહી છે, વાદી તેના અધિકારોની ઘોષણા માટે પ્રાર્થના ઉમેર્યા વિના માત્ર હુકમ માટે દાવો કરવાનો

હકદાર છે [જુઓ:મુદ્દાના ભારતીય કરાર અને ચોક્કસ રાહત કાયદાઓ, ૧૨મી  
આવૃત્તિ, પાનું ૨૮૧૫]

એ.એલ.વી.આર સીટી. વીરપ્પા ચેટ્ટિયાર વિરુદ્ધ અરુણાચલમ ચેટ્ટી અને  
અન્ય એ. આઈ. આર. ૧૯૩૬ મદ્રાસ ૨૦૦ના કિસ્સામાં, એવું માનવામાં આવ્યું  
છે કે મનાઈ હુકમ આપી શકાય કે નહીં તે નક્કી કરવામાં શીર્ષકના પ્રશ્નનો વિચાર  
કરવો પડે તે માત્ર હકીકત એ છે કે દાવો શીર્ષકની ઘોષણા અને મનાઈ હુકમ માટે  
છે તેવું માનવા માટે કોઈ વાજબીપણું નથી.માત્ર મનાઈ હુકમ માટે દાવો થઈ શકે  
છે.હાલનો દાવો માત્ર કાયમી મનાઈ હુકમ માટે છે અને તેથી, નીચલી અપીલ  
અદાલતે, આ કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર, માત્ર એ આધાર પર પોતાની  
બરતરફી સુધી મર્યાદિત રહેવું જોઈએ કે અપીલકર્તાઓ તે બતાવવામાં નિષ્ફળ  
ગયા છે કે તેઓ કબજામાં હતા.આ કરવામાં આવ્યું છે પરંતુ અપીલકર્તાઓ  
માલિકો નથી તેવી ઘોષણા જરૂરી નહોતી.

ઉપરોક્ત સ્પષ્ટીકરણને આધિન, ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ વિના અપીલ ફગાવી  
દેવામાં આવે છે.

અરજી ફગાવી દેવામાં આવી છે.

ડી. જી.

*This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.